

นโยบายที่ ๓ แก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา

๑) การวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายฯ

การแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและข้าราชการบำนาญ ส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ เนื่องจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและข้าราชการบำนาญ ได้ก่อหนี้ผูกพันมาเป็นระยะเวลานานซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหานี้สินเป็นไปไม่ได้ไม่เต็มที่ ส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นๆ เท่านั้น เช่น ปรับโครงสร้างหนี้ ลดดอกเบี้ยสินเชื่อ ให้คำปรึกษาทางการเงิน ให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมาย และไกล่เกลี่ย ซึ่งผลการดำเนินการได้ผลน้อย เนื่องจากสถาบันการเงินมีข้อจำกัดในการช่วยเหลือ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากขัดกับระเบียบข้อบังคับรวมถึงนโยบายของสถาบันการเงินนั้นๆ และไม่มีอำนาจในการตัดสินใจได้ทันที การดำเนินการตามข้อเสนอของสถาบันเหล่านี้จึงเป็นไปได้ยาก สถาบันเหล่านี้ไม่มีอำนาจในการต่อรองเจรจา นอกจากนี้ บุคลากรบางส่วนยังไม่สามารถปรับพฤติกรรมในการใช้จ่าย การบริหารการเงิน บางส่วนเป็นหนี้แหล่งเงินกู้นอกระบบ ส่งผลให้หน่วยงานต้นสังกัดไม่ทราบข้อมูลหนี้สินที่ถูกต้อง ชัดเจน และยากต่อการควบคุมของสถาบันเหล่านี้

จากการสำรวจข้อมูลสภาพทางการเงินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและข้าราชการบำนาญ กลุ่มที่ควรได้รับการแก้ไขในเป็นลำดับแรก มี ๒ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มที่ถูกฟ้องดำเนินคดีเรื่องหนี้สิน และ ๒) กลุ่มที่มีเงินเดือนคงเหลือน้อยกว่า ๓๐ % โดยใช้รูปแบบของกองทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยในการกู้ต่ำกว่าสถาบันการเงินอื่นๆ ด้วยการเพิ่มจำนวนเงินกองทุนหมุนเวียน ให้สูงขึ้นและปรับหลักเกณฑ์การกู้ยืมให้กู้ยืมได้เท่ากับจำนวนหนี้ของผู้กู้

แนวโน้มการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบาย ควรเน้นการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจ ในการวางแผนทางการเงิน สร้างวินัยและการบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับครูบรรจุใหม่ เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันทางการเงิน เน้นการออม ลดรายจ่าย และไม่ก่อหนี้

๒) ผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนนโยบายฯ

(๑) มีฐานข้อมูลหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงข้าราชการบำนาญ อย่างเป็นระบบ จากการลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการระบบแก้หนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (debt obec) ผ่านโปรแกรมออนไลน์ มีการสำรวจข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพทางการเงินรายบุคคล ทั้งในระบบและนอกระบบ และแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบ วิเคราะห์ปัญหาร่วมกับสถาบันเหล่านี้ โดยมีตัวอย่างผลการดำเนินการ ดังนี้

หน่วยงาน	สรุปสถานภาพทางการเงินจำแนกตามกลุ่มสี		หมายเหตุ
	กลุ่มสีแดง (คน)	กลุ่มสีเหลือง (คน)	
สพม.ร้อยเอ็ด	๓๐	๑๓	ข้อมูล ณ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๗
สพป.ร้อยเอ็ด เขต ๑	๓๑	๒	
สพป.ร้อยเอ็ด เขต ๒	๕๔	๒๙	
สพป.ร้อยเอ็ด เขต ๓	๓	๑,๓๘๐	
รวมทั้งสิ้น	๑๑๘	๑,๔๒๔	

หมายเหตุ ๑. กลุ่มสีแดง หรือ กลุ่มวิกฤต หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ลงทะเบียน ผู้มีเงินเดือนเหลือน้อยกว่า ๓๐ % ที่ถูกฟ้องดำเนินคดีเรื่องหนี้สิน

๒. กลุ่มสีเหลือง หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ลงทะเบียน ที่มีหนี้สินเงินคงเหลือเกิน ๓๐% และมีแนวโน้มเป็นหนี้ใกล้วิกฤติ

ที่มา : ศรจ.ร้อยเอ็ด

(๒) ครูและบุคลากรฯ ได้รับการส่งเสริมให้ยื่นกู้เฉพาะกับสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนที่สามารถหักผ่านระบบเงินเดือนได้ หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด หน่วยงานอาจพิจารณาไม่ลงนามหนังสือรับรองเงินเดือน โดยมีการตรวจสอบเงินเดือนคงเหลือสุทธิ การรับรองการหัก ปรับปรุงและยกระดับการหักเงินเดือนเพื่อชำระหนี้ ควบคุมยอดหนี้ไม่ให้เกินความสามารถในการชำระหนี้ ตรวจสอบข้อมูลรายการหัก ณ ที่จ่าย และข้อมูลจากเครดิตบูโรให้มีเงินเดือนเหลือสุทธิหลังหักชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ทั้งนี้ ในกรณีข้าราชการโอนย้าย และต้นสังกัดเดิมได้ออกหนังสือรับรองการหักเงินเดือนและเงินบำเหน็จบำนาญให้กับสวัสดิการหรือสหกรณ์ฯ ไว้แล้ว ให้ดำเนินการหักเงินชำระหนี้ ตามหนังสือรับรอง การหักเงินเดือนจากสังกัดเดิม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการควบคุมยอดหนี้ไม่ให้เกินความสามารถในการชำระหนี้ และเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการหักเงินเดือนเงินบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เพื่อชำระหนี้เงินกู้ให้แก่สวัสดิการภายในส่วนราชการและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

(๓) ครูและบุคลากรฯ ได้รับการส่งเสริมให้เข้าโครงการพัฒนาหลักสูตร “ครูรุ่นใหม่ หัวใจพอเพียง” ผ่านระบบออนไลน์ KHURN online ของสถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ปลูกฝังความรู้ความเข้าใจ ในการวางแผนทางการเงิน สร้างวินัยการบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับครูบรรจุใหม่ เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันทางการเงิน เน้นการออม ลดรายจ่าย และไม่ก่อหนี้ นอกจากนี้ ยังมีมาตรการส่งเสริมการลดภาระค่าใช้จ่ายของบุคลากร เช่น มีกองทุนสวัสดิการครูและบุคลากรของศูนย์ฯ ให้กู้เงินกรณีฉุกเฉิน , กำหนดให้บุคลากรสวมเสื้อของสำนักงานเพื่อลดการใช้จ่ายในการซื้อเสื้อผ้า , มีการรวมของบริจาดในงานต่างๆ เช่น งานศพ เป็นของเดียวเพื่อลดค่าใช้จ่ายของบุคลากร เป็นต้น

(๔) ครูและบุคลากรฯ ได้รับการส่งเสริมให้มีการรวมหนี้ให้อยู่ในแหล่งเดียว

(๕) มีการบูรณาการร่วมมือกับสถาบันการเงินต่างๆ ในพื้นที่ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย สหกรณ์ออมทรัพย์ครู มีการจัดเวทีให้สถาบันการเงินพบเพื่อนครู ความก้าวหน้าที่ได้เห็นได้ชัดเจนคือ ได้มีการรวมหนี้ ให้กับสมาชิกเพิ่มขึ้น มีโครงการปรับโครงสร้างหนี้ ชะลอการฟ้อง-การบังคับคดี และไกล่เกลี่ย ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาหนี้สินได้บางส่วน ดังนี้

- ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ยกเลิกการฟ้องคดี รวมหนี้จากทุกสถาบันการเงินมาไว้ที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู
- การปรับโครงสร้างหนี้ครูก่อนเกษียณ อายุตั้งแต่ ๕๐ ปีขึ้นไป และลดดอกเบี้ยเงินกู้แก่ครูที่มีอายุ ๗๕ ปีขึ้นไป ตั้งแต่ ๐.๒๕ - ๐.๕๐% ปรับลดการส่งหุ้นรายเดือน เพื่อให้มีเงินเดือนเหลือสุทธิหลังหักชำระหนี้มากขึ้น
- จัดสรรผลกำไรมาเพิ่มเงินเฉลี่ยคืนเงินกู้ให้มากขึ้น ไม่น้อยกว่า ๓๐% ของผลกำไร
- มีการบริหารความเสี่ยงโดยการลดค่าธรรมเนียมและการค้ำประกันที่ไม่จำเป็น
- ประสานงานกับสถาบันการเงิน เพื่อเจรจาไกล่เกลี่ยในฐานะผู้กู้และผู้ค้ำประกัน
- ปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สหกรณ์และสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับสินเชื่อโดยมีตัวอย่างผลการดำเนินการ ดังนี้

ประเภท	สหกรณ์ ออมทรัพย์ครู	อัตราเดิม (ร้อยละต่อปี)	อัตราใหม่ (ร้อยละต่อปี)	หมายเหตุ
เงินกู้ทุกประเภท	กาฬสินธุ์	๖.๕๕	๖.๒๕	ตั้งแต่ ๑ ก.ค. ๒๕๖๕
เงินกู้ทุกประเภท	ขอนแก่น	๕.๙๐	๔.๙๕	ตั้งแต่ ๑ เม.ย ๒๕๖๗
เงินกู้ทุกประเภท	ร้อยเอ็ด	-	๖.๑๕	ข้อมูล ณ เม.ย ๒๕๖๖
เงินกู้ทุกประเภท	มหาสารคาม	-	๕.๗๕	ข้อมูล ณ เม.ย ๒๕๖๖

ที่มา : <https://www.facebook.com/p/สมาชิกสหกรณ์ครูร้อยเอ็ด> , ศรจ.ขอนแก่น , ศรจ.กาฬสินธุ์

ในส่วนสถานศึกษาภาคเอกชนมีการดำเนินการตามนโยบาย ด้วยการจัดตั้งกองทุนสมทบสวัสดิการครูและพนักงานในสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ช่วยเหลือคณะครูและบุคลากรของโรงเรียน โดยสมาชิกทุกคนจะมีการออมเงินทุกเดือนเป็นเงินสะสม และนำเงินสมทบทั้งหมดเป็นกองทุนสำหรับครูที่ประสงค์จะกู้เงินไปใช้ในกรณีฉุกเฉินหรือใช้จัดซื้ออุปกรณ์ไอทีส่วนตัว เช่น Tablet , Notebook , สื่อในการเรียนการสอน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำร้อยละ ๑ บาท แบบลดต้นลดดอก และมีเงินปันผลให้กับสมาชิกเมื่อครบรอบการส่งเงินคืน เงินปันผลจะได้รับตามดอกเบี้ยเงินกู้คูณด้วยจำนวนหุ้นที่สะสมของครูและเจ้าหน้าที่บุคลากร ซึ่งสวัสดิการส่วนนี้สามารถช่วยเหลือคุณครูและบุคลากรในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยที่ไม่ต้องไปยืมเงินสถาบันการเงินที่มีดอกเบี้ยสูง เป็นการช่วยเหลือครูได้อีกหนึ่งช่องทาง นอกจากนี้ ยังมีการต้องดำเนินการที่ตอบสนองนโยบายทางการศึกษาด้วยการไม่สนับสนุนให้ครูสร้างภาระหนี้สินที่ไม่จำเป็น เช่น การทำบัตรเครดิตกับสถาบันการเงินต่างๆ และในกรณีที่ครูหรือบุคลากรต้องการยื่นกู้การซื้อที่อยู่อาศัย ต้องมีเงินคงเหลือในการใช้จ่ายตามเงื่อนไขของสถาบันการเงินที่กู้ยืม ทางสถานศึกษาจึงจะลงนามในหนังสือรับรองเงินเดือนให้ ตัวอย่างสถานศึกษาภาคเอกชนที่ดำเนินการตามนโยบายแก้ไขหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดขอนแก่น

๓) ปัญหาอุปสรรค

๑. บุคลากรบางท่านไม่ได้กรอกข้อมูลหนี้สินทั้งหมดในระบบ “แก้ปัญหานี้สินครู” นอกจากนี้กลุ่มผู้ลงทะเบียนลูกหนี้ในระบบฯ ไม่ update ปรับปรุงข้อมูลส่วนตัวในระบบฯ กรณีมีการเปลี่ยนแปลง ข้อมูลลูกหนี้ ทำให้ฐานข้อมูลในระบบมีความคลาดเคลื่อน ไม่เป็นปัจจุบัน

๒. บุคลากรส่วนใหญ่ เป็นหนี้แหล่งเงินกู้อื่น หนี้นอกระบบ ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งทางต้นสังกัดไม่ทราบข้อมูล และมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าสถาบันการเงินอื่นๆ ซึ่งมีผลต่อการพิจารณาการออกหนังสือรับรองเงินเดือน เนื่องจากหน่วยงานใช้สลิปเงินเดือนในการยืนยันข้อมูลในการออกหนังสือรับรองเงินเดือน แต่ในสลิปเงินเดือนไม่ใช่ข้อมูลหนี้ที่แท้จริง เนื่องจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาบางราย มีรายการหนี้ที่ไม่ได้หักจากเงินเดือน จึงส่งผลให้การออกหนังสือรับรองของหน่วยงานมีความคลาดเคลื่อน

๓. สถานีแก้ไขปัญหานี้สินครู ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ได้รับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหานี้สินครูยังค่อนข้างน้อย ทั้งในส่วนผู้เป็นหนี้ ที่ไม่เปิดเผยข้อมูลรายการหนี้ที่แท้จริง รวมถึงการที่สถาบันการเงินไม่สามารถปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำลงตลอดสัญญาการกู้ยืมได้ เนื่องจากติดขัดด้านระเบียบข้อบังคับของสถาบันการเงิน เป็นองค์กรที่อยู่ในรูปแบบธุรกิจเชิงพาณิชย์ ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความเชื่อมั่นในการเข้าร่วมโครงการ

๔. ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดวินัยทางการเงิน ขาดความตระหนักในการวางแผนและบริหารจัดการหนี้สินฯ ขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้สิน จึงกู้ทุกครั้งที่เงินไม่พอใช้จ่าย ทำให้ครูมีภาระหนี้จากสถาบันการเงินหลายแห่ง ภาระหนี้สูงกว่าศักยภาพที่เงินเดือน

๕. บุคลากรที่มีปัญหาส่วนใหญ่เป็นผู้เกษียณอายุราชการ ซึ่งมีภาระหนี้สินวงเงินที่สูงเกินกว่า ๔ ล้านบาท และเกินขีดความสามารถในการชำระหนี้ได้

๖. บุคลากรทางการศึกษา ๓๘ ค (๒) ไม่ได้รับสิทธิแก้ไขปัญหานี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา

๔) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในภาพรวม

๑. ควรปรับปรุงระบบฐานข้อมูลกลางให้เป็นปัจจุบัน และเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูล การลงทะเบียนแก้ไขปัญหานี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การวางแผนกำหนดแนวทางการแก้หนี้สินครู กรณีผู้ลงทะเบียนกรอกข้อมูลในระบบไม่ครบถ้วน ควรมีเจ้าหน้าที่แอดมิน ติดตาม/ประสานกับผู้ลงทะเบียนเพื่อนำข้อมูลที่ถูกต้องเข้าสู่ระบบให้ตรงตามความเป็นจริง

๒. ผู้มีอำนาจระดับกระทรวง กรม ควรจัดทำข้อตกลงกับสหกรณ์และสถาบันการเงินฯ สำนักงานใหญ่ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง แจ้างปรับลดงวดหรือลดดอกเบี้ยต่ำกว่าปกติ เพื่อให้หักหนี้ได้เท่าเงินที่เฉลี่ยหักหนี้ได้ ภายใต้ร้อยละ ๗๐ ของเงินเดือน และมีเงินคงเหลือร้อยละ ๓๐ เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันโดยไม่ต้องนำเงินที่เหลือไปจ่ายชำระหนี้เพิ่มอีก พร้อมทั้งกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการที่ชัดเจน ในระดับกระทรวงฯ เพื่อความสะดวกในการประสานงาน รวมถึงการดำเนินการในระดับเขตพื้นที่ ให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริงและเกิดความต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรประสานการจัดการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ Refinance หรือรวมหนี้เป็นก้อนเดียว เพื่อลดภาระการผ่อนชำระหนี้จากหลายที่ ลดดอกเบี้ย เพิ่มระยะเวลาผ่อนส่งยาวขึ้น สามารถชำระเงินต้นเพิ่มเติมจากเงินที่ผ่อนชำระเป็นรายงวดได้ พักชำระดอกเบี้ยให้แก่ครูทุกคนที่เป็นลูกหนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ครู และสถาบันการเงิน โดยรัฐบาลรับประกันการจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้มีวงเงินกู้ไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นระยะเวลา ๓ ปี และให้ลูกหนี้ชำระเพียงเงินต้น

๓. สหกรณ์ออมทรัพย์ครูและสถาบันการเงิน ควรเปิดช่องทางพิเศษเพื่อช่วยเหลือผู้มีปัญหาหนี้สิน และจัดให้มีโครงการกองทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินครู

๔. ควรให้บุคลากรทางการศึกษา ๓๘ ค (๒) ได้รับสิทธิแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา

๕. ควรสร้างความรู้และความตระหนักให้มีวินัยในการใช้จ่ายแก่บุคลากรรุ่นใหม่ให้ต่อเนื่อง

๖. ควรจัดกิจกรรมรณรงค์ในการเปลี่ยนความคิด ทศนคติในการใช้จ่ายของครู ปรับเปลี่ยนค่านิยมในการเลียนแบบเพื่อตอบสนองความสะดวกสบาย สร้างจิตสำนึกของการประหยัดอดออม และพอเพียง